

De kleuren van het lijden

Interview 'Los colores del dolor' met Claire vanden Abbeele door José Miguel Capapé uit *Misión Abierta*, nr. 4, april 1999, (p. 40-42), vrij vertaald uit het Spaans.

Het schilderen ten dienste van hen die lijden.

De pijn en de toekomst aanvaarden door te aquarelleren.

Zieke kinderen hun pijn laten schilderen.

Je leven ordenen met behulp van een potlood.

Door middel van klei je onzekerheid en verdriet uitdrukken.

Dit zijn enkele van de doelen die Claire probeert te bereiken door haar lezingen, in haar werkgroepen en in haar persoonlijke contacten. Ze gaat op weg met kinderen die hun ouders verloren hebben, met vrouwen waarvan de man zelfmoord pleegde, met kankerpatiënten die al dan niet in hun laatste fase zijn, met ouders waarvan hun kind een zelfmoordpoging ondernomen heeft... Maar ze werkt ook met volle overgave met mensen die zoekend zijn en die een verlangen in zich dragen om zichzelf te leren kennen en nood hebben aan verdieping. Met deze vrouw spreken, is spreken met een kunstenares die van hen die lijden haar uitverkorenen heeft gemaakt. In de laatste uitgave van het Multifestival David, waar zij enkele werken tentoonstelde, ben ik in de ban geraakt van deze Belgische kunstenares. Haar kleuren, haar abstracte vormen spraken mij over de pijn en het leed, over het geloof en de hoop, over de troost en de liefde.

Hoe stel jij je voor, Claire?

Ik geloof dat ik - dat hoop ik tenminste - een kunstenares, een vrouwelijke kunstenaar ben. Tevens ben ik een vrouw die zoekt om hen die lijden, hen die het moeilijk hebben nabij te zijn. Ik kan het me niet voorstellen om alleen maar kunstenares te zijn.

En is dit heel je leven zó geweest?

Neen, ik heb altijd tussen twee mogelijkheden gezocht: enerzijds kunstenares zijn, me uitdrukken door mijn kleuren, mijn schilderijen en anderzijds iets doen voor anderen (ik bedoel voor hen die lijden). In het begin dacht ik deze twee dingen niet samen te kunnen verwezenlijken. Maar nu heb ik het middel gevonden om die twee zaken te laten samengaan in het leven.

Ben je eerst kunstenares of eerst christen?

Ik geloof niet dat je van christelijke kunstenaars kunt spreken. Ik ben christen en kunstenaar maar christelijke kunst is geen aparte discipline. Ik ben een kunstenaar en ik voel me heel dicht bij mezelf, het is daar dat ik God kan ontmoeten. Omdat kunst een universele taal spreekt, worden sommige mensen door mijn schilderijen geraakt door iets meers, iets diepers, door iets dat overstijgt, het transcendente. Ik ben wie ik ben, een schepping van God en dat is alles.

Heb je in je familie altijd in een religieus midden geleefd?

Ja, in de Vlaamse landstreek, waar ik woon, was dit algemeen. Maar het is wel zo dat ik in mijn familie de enige ben die mijn christen-zijn op een meer bewuste manier beleef. Mijn broers staan daar niet bij stil. Toen mijn vader stierf, stelde ik me de vraag: 'Is dit dan die God die liefde is, die barmhartig is?' Voor mij klopte dit niet. Ik wist het allemaal niet meer. Ik was mijn oude God kwijt en ik ging terug op zoek. Al zoekend en zwervend heb ik kennis gemaakt met verschillende religieuze stromingen, het boeddhisme, het esoterisme, enz. ... Na vele spirituele omzwervingen kon ik diep in me voelen: 'Ik ben christen!' Ik werd me ervan bewust dat ik iets anders zocht en dat het christendom me dat gaf. Maar voor mij is al het dogmatische en de hiërarchie van geen belang, het voornaamste is datgene wat het christelijke bijdraagt tot het leven.

Waarom ben je op een bepaald moment met zieken beginnen te werken?

Ik ben een 'Biografie met God' aan het schrijven en heb stilgestaan bij wat mij bezielt in het leven. Van kindsbeen af heb ik mensen die één of andere nood hadden, opgezocht. Ik herinner me dat ik als kind vaak kinderen die het moeilijk hadden of marginaal waren, mee naar huis bracht. Ik heb altijd naar de missies willen gaan. Thuis was ik het enige meisje. Toen ik met mijn voorstel voor de dag kwam, stootte ik op veel weerstand. Ik begon dan bij een dokter te werken. In die periode maakte ik reeds enkele schilderijen. Alhoewel ik les volgde in de Academie voor Schone Kunsten, wist ik zeker dat het niet dát was wat ik zocht. Ik heb altijd getracht om armen, zieken en hen die bedroefd waren, te helpen. Kunst op zich gaf mij niet het antwoord op al mijn vragen en ik begon een middel te zoeken hoe ik kunst kon delen met mensen die door

ziekte getroffen waren of psychisch uit hun evenwicht waren geraakt. Met hen gebeurde wat ik in mezelf al ervaren had, dat kunst een heel waardevol middel is naar bewustwording van zichzelf. Het werken met kleuren en vormen is heel rijk aan betekenis: passie, verlangen, kracht,.. Dát was mijn weg.

Uw werk is schilderen. Wat wil je door je schilderijen aantonen?

Ik ken veel mensen die niet in zichzelf geloven. Ik denk dat je pas in jezelf gelooft wanneer je kan voelen of kunt geloven dat je geliefd wordt door God en dat je uniek bent voor Hem, uniek precies omdat je je kind van God voelt en door Hem bemind weet. Als ik schilder, tracht ik zo diep mogelijk in mezelf af te dalen, voorbij de gevoelens. Kunst kan ons heel diep raken. Een kunstwerk heeft de innerlijke kracht om het leven van anderen te verlichten, het kan zich omvormen tot een uitdrukking van waarheid, zuiverheid en oprechtheid. Elk kunstwerk ontspringt in het innerlijke (daar moet het zijn wortels hebben) en het richt zich rechtstreeks tot het hart van de toeschouwer. Met mijn werken tracht ik enkel de mensen te leiden naar hun diepste zelf.

Sinds enkele jaren kom je in de zomer naar Spanje om deel te nemen aan het Multifestival David. Wat heb je hier gevonden?

Hier zijn we allen broeders en dat is iets dat in mijn cultuur ontbreekt. Daar zijn we individuen. Wanneer ik cursus geef aan zieken zeg ik hen dat ze unieke wezens zijn, maar ook dat het goed is om zich broeder en zuster samen met anderen te voelen. Dat is wat ik ten diepste in het Multifestival David heb gevonden, het broeder zijn en de verbondenheid met God zelf.

Het probleem van het lijden is altijd een onderwerp geweest dat nauw verbonden is met religieuze uitzettingen. Het stelt veel zaken in vraag. Geloof jij dat het lijden ons dichtert tot God brengt of ons van Hem verwijdert?

Ik geloof niet dat er maar één antwoord is op deze vraag. Ik wil beginnen met te zeggen dat ik de zin van het lijden niet zie, dat lijden voor mij niet hoeft te bestaan. Ik ken veel mensen die lijden en merk dat ze nadien veranderen. Het is pas later dat er betekenis kan gegeven worden aan het lijden. In het begin vragen zij: 'Waar is God? Als Jij Liefde bent, waar ben Je dan nú? Wat doe Jij met mij?' Maar soms, later gebeurt er iets, ze veranderen en worden andere mensen. Ze hebben die grote kracht in zichzelf gevonden. In de groep vrouwen die ik begeleid (er zijn veel vrouwen die veel lijden) vind ik elementen die hen sterken om verder te leven, dit komt vanuit hun binnenste. Mogen we zeggen dat dát God is?

Jij hebt gesproken met veel mannen en vrouwen die lijden. Wat is het dat zij, de zieken en lijdenden van vandaag, van de Kerk verwachten?

Ik vertegenwoordig de Kerk niet. De Kerk als instituut zegt me ook niets. Wanneer ik 's zondags naar de mis ga, zoek ik in kleine groepen mijn geloof te beleven, soms met een priester (je mag het sacrale element niet vergeten), in een kleine ruimte, om elkaar en God echt te kunnen ontmoeten. God is een grote Moeder en een goede Vader. Ik geloof niet dat Hij ons bevelen geeft. Hij zoekt bovenal onze liefde. Door de cursussen die ik geef, vraag ik me nog meer af waarover gaat het in het leven. Ik denk dat leven mens worden is en daarbij hebben we liefde en vriendschap nodig. We zijn dus zoekers naar liefde. Precies omdat ik liefde vind in de anderen weet ik dat God hier aanwezig is. Het is niet zo dat ik eerst God zoek en daarna naar mensen ga (abstract). Ik zoek vrienden en in hen, in kleine groepen, voel ik dat God werkelijk in ons midden is en ook in mij. Het gaat om een heel andere beweging.

Wat vragen de mensen aan jou wanneer ze naar jou toe komen met hun leed of als ze een geliefde verloren hebben?

Ze vragen me: 'Luister naar mij' en ook 'Laat mij niet alleen'. Momenteel begeleid ik een vrouw van 48 jaar, ze is zwaar ziek en heeft 4 kinderen. De arts dacht dat ze stervende was en belde me op om de kinderen te begeleiden doorheen dit moeilijk proces. Ik nam contact op met deze vrouw. Toen ik bij haar langs ging, deelde ze met mij haar zorg voor haar kinderen (8, 10 en 20 jaar). Ze wist dat haar kinderen het nodig hadden te spreken over het feit dat zij mogelijk kon sterven maar zijzelf durfde er niet over praten. Wanneer zij dan bij mij aan het schilderen zijn, praten ze, beginnen ze te praten over hun moeder, die kanker heeft... Maar toen de moeder mij deze dienst voor haar kinderen vroeg, begon ze te wenen want ook zij had nood aan praten, haar leven te vertellen en een balans op te maken.

Hoe helpen kleuren ons om ons uit te drukken?

Ieder mens heeft nood om zich uit te drukken. Kunst en artistieke activiteit zijn voor zieken, zelfs terminale patiënten, heel waardevol omdat zij speciaal gevoelig zijn voor kleuren. Als mensen zich durven overgeven dan ontstaat er een innerlijke taal die hen toelaat zich nieuwe mannen en vrouwen te voelen. In de

schilderkunst zijn er geen wetmatigheden. Rood betekent voor sommigen pijn en lijden, voor anderen betekent het liefde en hartstocht... Alles hangt van het rood af en vooral van de persoonlijke ervaringen. Voor de vrouw, waarover ik zo-even sprak, betekende het rood pijn want haar vriend had haar verlaten toen hij vernam dat zij kanker had. Hetzelfde gebeurt met alle andere kleuren, met blauw kan men geborgenheid uitdrukken maar ook duisternis en crisis. Het hangt er van af... Elke kleur, elk beeld, de manier waarop iets ontstaat, kan een geschiedenis, een gebed uitdrukken.

Als je in artistieke kringen zegt dat je christen bent...

Ik geloof dat het zelfs iets meer is dan een brandmerk dat alle kunstenaars dragen die daarbij nog openlijk hun geloof beleven, maar dat geldt niet enkel in de kunstgalerijen. Er waren eens enkele personen die een schilderij van me gekocht hadden en me daarna op tv in een christelijk programma gezien hadden. Ze zeiden me: 'Hadden we dit geweten, dan zouden we dat schilderij niet gekocht hebben.' Ik heb vrienden die me aanraden niet te vertellen dat ik gelovig ben, dat ik hierover moet zwijgen, dat het voldoende is mijn schilderijen te laten zien, meer niet. Het is waar: schilderijen moeten voor zichzelf spreken maar wanneer men het mij vraagt, kan ik niet nalaten te zeggen dat de schilderijen spreken over mijn persoonlijke relatie met God, over een christelijke ervaring.

Je hebt veel rond de dood gewerkt. Vanwaar komt die persoonlijke interesse voor de dood, voor hen die gestorven zijn, voor hen die gaan sterven?

Van toen ik klein was, is er steeds iets geweest tussen mij en de dood. De dood? Ik geloof niet dat de dood bestaat, het is een andere vorm van leven. Ik kan niet zeggen dat de dood het einde is of het begin. Ik zoek altijd naar leven, naar te-vreden leven en wanneer ik met mensen spreek die voor de dood staan, zeggen zij spontaan niet te weten wat er aan het gebeuren is maar dat er iets hen opwacht. Het gaat hier om mensen die niet weten dat ik christen ben. Maar het is een realiteit dat mensen op het einde naar iemand zoeken die hen opvangt, voor velen is dat God. Ik heb ervaren dat kunst de mens bemoedigt om verder te gaan dan het zichtbare en het tastbare. Ik denk dat geen enkele vorm van echte kunst mag ontbreken daar waar mensen een belangrijke etappe van hun leven doormaken. En is er één etappe die meer intens beleefd wordt dan de laatste fase van het leven?

Welke plaats hebben gebed en meditatie in jouw leven?

Mijn gebed verandert vaak. Zelfs zo dat men kan zeggen dat het elke dag verandert. Ik heb een groot vertrouwen in het leven bereikt, ik geloof dat God daarachter zit. Ik ben iemand die quasi geen angst heeft, ik ken die ervaring bijna niet. Ik zal steeds alles doen wat ik kan voor anderen maar ik geloof dat Hij het grootste deel doet. Ik geloof dat dit vertrouwen een vorm van bidden is. Als ik met kinderen werk, zeg ik hen dat God geneest. Ik zeg hen dat God mijn grote liefde is, dat Hij mij meer nabij is dan mijn echtgenoot of gelijk welke persoon.

Heb je een voorkeur voor een bepaalde bijbeltekst?

Ja, voor Genesis (de schepping) en het voorwoord van het evangelie van Johannes (de schepping door het Woord). Ook ben ik onder de indruk van Jezus' laatste woorden: 'Waarom hebt Gij mij verlaten?' Ik geloof dat die eigenlijk willen zeggen: 'Waartoe heb je mij verlaten?', 'Wat wil je dat ik doe?' Het is een vraag die ik me heel vaak stel. Bijna dagelijks vraag ik: 'Wat wil je van mij?' want altijd blijft er deze onzekerheid dat wat ik op dit moment doe, datgene wel is wat Hij verlangt dat ik doe.

Welk actueel persoon spreekt jou aan?

Ik heb een grote bewondering voor Moeder Teresa en toen ik in Indië was, heb ik haar werken gezien. Wat die vrouw gedaan heeft, is groots: zich aan de meest armen geven en het gebed in het centrum van haar dagelijks werk plaatsen.

Welke schilders dragen jouw voorkeur?

Egon Schiele, Rothko en de spiritualiteit van Kandinsky.

Het begon heel lang geleden

Interview 'El palomar del abuelo' met Claire vanden abbeele door Zr. María Victoria T, vertaald uit het Spaans door Wiske Verlinden, verschenen in *Santuario*, nr. 128, juli-augustus 1999, (p. 28-30) en in *Misión Abierta*, nr. 9, september 1999, (bijlage p. 6-7).

Claire komt vanuit België meedoen aan het Multifestival. Zij houdt daarmee een halte in haar werk en haar kunsttraject. Zij is een fijne en sterke vrouw met een aandachtige blik, intens in haar woorden en in de stilte.

Claire, opnieuw ben je bij ons te gast op het Multifestival David. Reeds 3 jaar hangen jouw schilderijen tussen de andere. Als eerstelingen op het festival kunnen we ze rustig bekijken. Ik bewonder jouw fijngevoeligheid, jouw spiritualiteit en mysterie. Wil je me iets vertellen van jouw belevenissen door de kunst?

Wanneer ik schilder, vertrek ik vanuit het innerlijk gevoel dat op dat moment in mij leeft. Dat gevoel druk ik uit in een bepaalde kleur. Soms, na een gesprek met een persoon die lijdt, is dat een donkere kleur. Ik blijf echter niet in dat gevoel steken maar ik verdiep me beetje bij beetje. Als ik echt tot mijn diepste kern geraak, ontmoet ik een licht dat de andere kleuren verlicht en me helpt om te overstijgen.

Weet je nog wanneer je begon te schilderen?

Ik was nog heel klein. Mijn grootvader had een duivenkot. Boven zaten de duiven en beneden was er een plaats met een groot bord. Terwijl mijn grootvader de duiven verzorgde, hield ik me met mijn kleurkrijtjes al tekenend bezig. Ik had altijd de Bijbel in mijn handen, alhoewel ik me niet herinner of ik toen al kon lezen. Er waren twee teksten die vooral mijn belangstelling droegen: De schepping en De val van Adam en Eva. De eerste tekst heeft me veel geïnspireerd en inspireert me nog. In het verhaal van Adam en Eva was ik vooral getroffen door de situatie van de vrouw. Waarom moesten we haar steeds als de schuldige beschouwen? Ik dacht erover na om er een uitweg voor te vinden. God liet ons vrij om onze eigen weg te gaan en in de grond zag ik Eva als de persoon die het bewustwordingsproces in gang zette om van binnenuit te leven - niet vanuit uitwendige normen - en zo de terugkeer naar het paradijs te vinden.

Het valt mij in de cursus die ik geef op dat mensen schrik hebben van de chaos en daarom vermijden ze zichzelf te leren kennen in de weg naar de eigen innerlijkheid. Nochtans moeten we verstaan dat in de wanorde alles voorhanden is wat we nodig hebben om de innerlijke orde en schoonheid te bereiken.

Daarna maakte de dood, langs het verhaal van Kaïn en Abel een diepe indruk op mij. Het was als een crisis om tot een antwoord te komen in Jezus Christus. Ja, ik herinner me mijn jeugd als een tijd waarin ik gegrepen was door het lijden van Jezus. Ik begreep dat je niet naar het licht van de verrijzenis kunt gaan zonder het lijden. De waarde van het kruis ontdekken was heel belangrijk.

Zonder twijfel verbergt de herinnering aan het duivenkot van je grootvader een openbaring die zich verder in jouw leven ontwikkeld heeft. We weten dat je daarna in België - jouw land - les ontving van goede leraars, ook in Frankrijk, Nederland, Zwitserland, Duitsland, Oostenrijk en de Verenigde Staten. Ten slotte heb je als volwassene een eigen mooie en efficiënte kunst ontworpen als therapie om zichzelf te leren kennen.

Tot mijn 15 jaar heb ik altijd gedacht dat ik missionaris zou worden, ik was een heel godvruchtig kind, té godvruchtig, maar mijn ouders verzetten zich. Ik begon te schilderen. Geruime tijd voelde ik dat de kunst niet voldoende was om mijn ongerustheid weg te nemen. Slechts als ik de kunst ten dienste kon stellen van hen die lijden ontdekte ik mijn eigen roeping en begon ik werkelijk te leven. Nu voel ik dat ik mijn taak volbreng in het begeleiden van hen die lijden.

Hoe plan je dit begeleidingswerk door de artistieke uitdrukking?

Ik heb een werkgroep van artiesten gevormd: KIM (Kunstenaar In Mezelf). Het doel daarvan is de kunstenaar zelf te helpen om in zichzelf het schepsel te ontdekken dat God schiep. God heeft ons geschapen naar zijn beeld en gelijkenis en het is onze taak om dit beeld te herstellen en uit te beelden. Sommigen komen uit zichzelf naar die groep. Anderen nemen met mij persoonlijk contact. Wanneer ze in de kliniek zijn, ga ik ze bezoeken.

Ik geef cursus aan verplegend personeel en ik geloof dat dit heel belangrijk is. In het gewijde moment van de dood, wanneer er geen priester aanwezig is, zijn zij het die de ogen van de gestorvene op een waardige manier kunnen dichtdoen. Wanneer zij het zo niet kunnen doen, is het alsof zij nog iets verschuldigd zijn en blijven ze ongerust of onvoldaan achter.

Mijn speciale verzuchting is met de kunst te geraken tot bij de stervenden en het helpt me als ik kan inzien dat de stervende zoveel meer is dan zijn ziekte.

En ik ga verder met schilderen. Ik ben ervan overtuigd dat het licht en de kleur iets overbrengen, een mystieke ervaring die je op geen andere manier kan uitleggen. Ik weet binnen in mij, ik ben ervan overtuigd dat wij met onze handen gewijde handelingen kunnen realiseren.

Jouw activiteiten lijken intens en uitgebreid.

Voor hen die het van buitenaf bekijken lijkt het dat ik heel veel doe maar ik heb het tegenovergestelde gevoel, alsof ik in de absolute eenvoud sta. Schilderen, lesgeven, interviews, ziekenbezoek, het boek dat ik aan het schrijven ben over schilderen en poëzie... alles vloeit uit hetzelfde innerlijke centrum, en dat is eenvoudig.

Ik heb je heel vaak het woord mystiek horen gebruiken.

In mijn eigen spiritueel leven heb ik een lange weg van ascese doorlopen tot ik me verstikt voelde. Ik zocht naar God vanuit mezelf en kwam in de nacht tot ik God ontdekte als liefde en toen begon ik te zoeken vanuit God.

Geruime tijd durfde ik niet te spreken over mystieke ervaring omdat ik dacht dat dát iets was dat gereserveerd was voor enkele uitverkorenen. Nu denk ik dat elke persoon, alhoewel ze er niet over preken, een mystieke ervaring heeft of kan hebben. Je kan er toe komen dankzij heel eenvoudige dingen, bijvoorbeeld: de geboorte van een kind. Wanneer iemand volledig geniet van die realiteit en het beschouwt als iets dat komt vanuit de levensbron, kan je het als geschenk ervaren. Het is een mentale onthulling: de schepping. Het is een roeping van het hart: de ervaring van de goddelijke tederheid.

Jouw schilderijen zijn zuiver, sereen zoals de horizon van de eenvoud waar niets teveel is.

Het is een openbaring. Vaak hebben mijn schilderijen een intens (diep) licht dat verder reikt dan het schilderslinnen. Het komt voort uit mijn eigen mystiek proces van verlichting dat mij tot schilderen aanzet.

Het is een mooie definitie. Dus schilderen is voor jou een openbaring.

Het is een avontuur, een reis naar het innerlijke om zichtbaar te maken wat onzichtbaar is. Het is een communicatieproces van beweging, verlichting en schepping. Schilderen is de onthulling van zaken die nog versluierd zijn en om het zo licht en kleur te geven. Schilderen is voor mij een her-ontmoeten dat gevoeligheid vraagt voor de innerlijke bewegingen, de veranderingen, de tekenen. Dit vraagt een open geest voor het onbekende en het mysterie. Dat alles is een ondefinieerbare ervaring, het is een intiem en ontoegankelijk (ongenaakbaar) gebaar.

Een doek bekijken is in het schilderij het zichtbaar teken beschouwen. Een kunstwerk bekijken is het innerlijk ontvangen. Zien betekent stilte, beschikbaarheid om geraakt te worden door de kracht die het onthult. Een schilderij bekijken is meer dan het verklaren, meer dan het verstaan. Het is eenvoudigweg zich erdoor laten raken, het in de ziel schrijven en ervan genieten.

Wat beweegt je om te schilderen?

Wat me beweegt om te schilderen is een kreet die van binnenuit komt, een creatieve impuls. Ik wil de zaken die binnen in mij leven uitdrukken. Mijn uitdrukkingen zijn me niet vreemd, het zijn de mijne. Schilderend begrijp ik me beter, de zaken worden helderder, meer doorschijnend. Ik vertrek altijd vanuit het niets, van nul. Alleen vertrekkend vanuit het niets kunnen zekere zaken geboren worden wanneer ze gezuiverd zijn van mijn emoties, van mijn overwegingen en mijn verleden.

Mijn liefde voor de schilderkunst drijft mij om mij voortdurend te realiseren en te communiceren, en dat is in de grond mijn unieke manier van zijn.

Dank je wel, Claire. Dat de klaarheid die voortvloeit uit jouw persoon, de weerkaatsing die jouw schilderijen verlichten, de essentiële eenvoud van jouw werken jouw naam eer mogen brengen. Wij feliciteren je met bewondering en liefde. In onze ziel blijven de tonen geschilderd van 'het kruis en de beker van het leven' die we hebben kunnen beschouwen in jouw schilderijen. Jouw leven ontplooit zich in de mystiek van het licht. De God van de Schoonheid heeft je gewond. Heel veel dank!